

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра економічної теорії та підприємництва
(найменування кафедри)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ
(назва навчальної дисципліни)

Освітня програма:	<u>Якість, стандартизація та сертифікація</u> (назва освітньої програми)
Спеціальність:	<u>152 Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка</u> (найменування спеціальності)
Галузь знань:	<u>15 Автоматизація та приладобудування</u> (найменування галузі знань)
Ступінь вищої освіти:	<u>бакалавр</u> (назва ступеня вищої освіти)

Затверджено на засіданні кафедри
економічної теорії та підприємництва
(найменування кафедри)

Протокол № 1 від 25 серпня 2021 р.

м. Запоріжжя 2021

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Економічна теорія Навчальна дисципліна обов'язкового компонента
Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський) рівень</i>
Викладач	<i>Прушківський Володимир Геннадійович, доктор економічних наук, професор кафедри економічної теорії та підприємництва</i>
Контактна інформація викладача	<i>Телефон кафедри (061-769-82-65) E-mail викладача (pvg942@gmail.com)</i>
Час і місце проведення навчальної дисципліни	<i>Предметна аудиторія кафедри (533, 539a)</i>
Обсяг дисципліни	<i>90 годин, 3 кредити, лекції – 14 годин, практичні заняття – 14 годин, самостійна робота – 62 години, вид контролю – іспит</i>
Консультації	<i>Згідно з графіком консультацій</i>
2. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни	
<i>Пререквізити:</i> <i>ОК 05. Українська мова за професійним спрямуванням</i> <i>Постреквізити:</i> <i>ОК 29. Економіка за видами діяльності</i>	
3. Характеристика навчальної дисципліни	
<i>Оволодіння дисципліною «Економічна теорія» формує систему знань про економічний вибір суб'єктів економіки за умов обмежених виробничих ресурсів і безмежних потреб у різних соціально-економічних системах. Переваги вивчення дисципліни полягають у набутті ринково-економічного мислення студентів, з'ясування ролі економічної теорії у формуванні економічної політики та економічному регулюванні, засвоєнні методології економічних досліджень для розуміння тих ринкових перетворень, що відбуваються у національній економіці та вироблення вміння здійснювати економічний аналіз та практичні висновки. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати:</i> <i>Загальні компетентності: K01 Здатність застосовувати професійні знання й уміння у практичних ситуаціях; K02 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; K05 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел; K08 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; K09 Здатність бути критичним і самокритичним; K11 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</i> <i>Результати навчання: ПР15 Знати та розуміти предметну область, її історію та місце в сталому розвитку техніки і технологій, у загальній системі знань про природу і суспільство; ПР16 Вміти враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти, вимоги охорони праці, виробничої санітарії і пожежної безпеки під час формування технічних рішень; ПР17 Вміти використовувати у виробничій і соціальній діяльності фундаментальні поняття і категорії державотворення для обґрунтування власних світоглядних позицій та політичних переконань з урахуванням соціально-політичної історії України, правових засад та етичних норм.</i>	
4. Мета вивчення навчальної дисципліни	
<i>Метою вивчення навчальної дисципліни «Економічна теорія» є комплексне вивчення економічних явищ і процесів, ґрунтовне пізнання проблем ефективного використання суспільством обмежених виробничих ресурсів і шляхів досягнення максимальних кінцевих результатів у задоволенні людських потреб, що невпинно зростають; володіння основними категоріями і поняттями; орієнтування в економічних теоріях, аналізувати фактори суспільного виробництва та узагальнювати ознаки економічних систем, досліджувати процеси ринкової економіки, обґрунтовувати результати економічної діяльності підприємства в умовах ринку, аналізувати макроекономічні проблеми національної економіки.</i>	

5. Завдання вивчення дисципліни

Завдання навчальної дисципліни: глибоке засвоєння програмного матеріалу, послідовне та логічне його викладання, сприйняття і оцінювання сучасної економічної, соціальної, політичної діяльності.

6. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вступ до економічної теорії.

Тема 1. Економічна теорія: предмет, методи, функції.

Предмет і функції економічної теорії. Методи дослідження економічних явищ. Економічні категорії і закони, їх класифікація. Основні етапи і напрями розвитку економічної теорії.

Змістовий модуль 2. Теоретичні основи ринкової економіки.

Тема 2. Сутність, структура і типи економічних систем.

Цивілізація, зміна цивілізацій. Сутність економічної системи та її історичні типи. Ознаки економічної системи та її критерії оцінки економічної системи. Закон прискореного розвитку економічних систем.

Власність в економічній системі. Форми та види власності. Кількісний та якісний аспект власності. Місце власності в реформуванні економіки. Роздержавлення та приватизація.

Потреби та економічні блага, їх класифікація. Закон зростання потреб.

Економічні ресурси та їх класифікація. Відносна обмеженість економічних ресурсів. Економічний вибір. Крива виробничих можливостей. Альтернативні витрати використання економічних ресурсів.

Економічна інформація – матеріальна основа аналізу, планування та управління народним господарством. Види економічної інформації.

Тема 3. Становлення та сутність ринкових відносин.

Форми організації суспільного виробництва. Умови виникнення, основні риси та типи товарного виробництва.

Товар і його властивості. Якісний та кількісний аспекти вартості товару. Вибір товару споживачем. Теорія граничної корисності.

Обмін товарів і гроші. Роль золота в економічному житті. Гроші та їх функції. Види грошей. Грошові системи та закон грошового обігу. Еволюція грошових систем.

Еволюція та функції ринку. Умови функціонування ринку. Типи та види ринків. Сегментація ринків, фактори сегментації ринків. Межі ринкових відносин. Теореми А.Сміта та Р.Коуза. Моделі та шляхи переходу до ринкової економіки.

Інфраструктура ринку. Основні елементи ринкової інфраструктури.

Тема 4. Ринковий механізм та його елементи.

Фактори формування попиту. Попит та його величина. Закон попиту. Винятки дії закону попиту. Фактори, що впливають на попит. Еластичність попиту.

Фактори формування пропозиції. Пропозиція та її величина. Фактори, що впливають на пропозицію. Еластичність пропозиції.

Взаємодія попиту та пропозиції. Утворення ціни рівноваги. Саморегулювання економічної системи та забезпечення ринкової рівноваги. Сучасні моделі ринкової рівноваги на макрорівні. Зміна ринкової рівноваги.

Ціна і її функції в ринковій економіці. Ціна виробництва. Механізм ціноутворення. Ціни в Україні, їх класифікація.

Конкуренція: сутність, види, форми.

Причини виникнення, сутність і види монополій. Монополістична конкуренція. Антимонопольне законодавства в Україні.

Змістовий модуль 3. Мікроекономіка.

Тема 5. Підприємництво в системі ринкових відносин.

Підприємницька діяльність та її функції. Види підприємництва. Умови та перспективи розвитку підприємницької діяльності в Україні.

Підприємництво (фірма) – основа підприємницького сектору.

Організаційно-правові форми підприємств.

Тема 6. Особливості підприємництва в агропромисловому комплексі.

Виникнення аграрних відносин, їх місце в економічній системі. Значення та особливості розвитку сільського господарства. Аграрно-технічна революція.

Форми власності у сільському господарстві. Землекористування та землеволодіння.

Земельна рента: сутність, форми. Ціна землі.

Агропромисловий комплекс, його функції і структура. Становлення і розвиток нових форм господарювання в агропромисловому комплексі України.

Тема 7. Доходи в ринковій економіці: формування та розподіл.

Сутність доходу. Доходи факторів виробництва (заробітна плата, підприємницький дохід, відсоток, рента).

Заробітна плата, як основний вид трудових доходів. Сутність і вартість робочої сили. Форми та системи заробітної плати в сучасних умовах.

Суспільні фонди споживання та соціальна політика держави.

Нерівність в доходах та способи її вимірювання (крива Лоренца, коефіцієнт Джині).

Тема 8. Витрати виробництва і прибуток.

Фактори виробництва, економічна та соціальна ефективність. Виробнича функція.

Капітал та його структура. Кругообіг і обіг капіталу.

Концепції витрат виробництва. Витрати виробництва: зовнішні, внутрішні, загальні, постійні, змінні, середні, граничні. Особливості динаміки постійних, змінних, середніх витрат при збільшенні обсягів виробництва.

Витрати та використання праці у виробництві. Фактори, що визначають фінальну продуктивності праці.

Прибуток. Теорії прибутку. Бухгалтерський і економічний прибуток. Норма прибутку і чинники, що її визначають. Умови максимізації прибутку.

Змістовий модуль 4. Макроекономіка.

Тема 9. Національна економіка. Основні макроекономічні показники.

Макроекономіка – сукупність взаємозв'язаних виробників та споживачів товарів та послуг. Агрегування та макроекономічне моделювання. Основні макроекономічні школи.

Національне рахівництво. Система національних рахунків. Визначення валового національного продукту (ВНП). Валовий внутрішній продукт (ВВП). Національне виробництво. Підрахунок ВНП за витратами, доходами і доданих вартості. Чистий національний продукт (ЧНП). Національний дохід (НД). Особистий дохід.

Номинальні та реальні макроекономічні показники. Індeksi цін. Соціальна та економічна ефективність національного виробництва.

Науково-технічний прогрес – матеріальна основа формування ефективної структури виробництва. Види науково-технічних інновацій.

Тема 10. Економічне зростання і макроекономічна нестабільність.

Макроекономічна рівновага. Модель макроекономічної рівноваги AD-AS. Споживання, заощадження, інвестиції та макроекономічна рівновага. Класична та кейнсіанська моделі загальної економічної рівноваги.

Визначення та вимірювання економічного зростання. Фактори економічного зростання. Основні моделі рівноважного, економічного зростання.

Циклічні коливання економіки. Теорії циклів. Види і тривалість економічних циклів.

Причини та види безробіття. Визначення рівня безробіття. Закон Оукена. Безробіття та соціальний захист населення.

Інфляція. Причини, темпи та види інфляції. Механізм розвитку інфляції. Антиінфляційні заходи держави. Соціально-економічні наслідки інфляції та безробіття. Крива Філіпса.

Макроекономічна політика, вибір моделей макроекономічної політики.

Тема 11. Економічна роль держави у ринковій економіці.

Необхідність та сутність державного регулювання ринкової економіки. Основні типи

економічних систем та механізми їх регулювання.

Економічні функції держави.

Об'єктивна потреба та теоретичні основи державного регулювання економіки України. Система органів державного регулювання економіки України.

Методи державного регулювання ринкової економіки.

Стратегії соціально-економічного розвитку країни. Мікроекономічне коливання.

Економічна політика держави та її види.

Тема 12. Фінансово-кредитна система.

Фінанси та їх роль у ринковій економіці. Фінансовий ринок та його складові.

Грошовий ринок. Попит на гроші та пропозиція грошей. Рівновага на грошовому ринку. Банки та їх функції. Банківська система України.

Кредит. Види кредиту. Принципи кредитування. Основні джерела кредиту. Кредитно-грошова політика. Цілі та інструменти кредитно-грошової політики держави.

Фондовий ринок та його функції. Цінні папери та їх види.

Основні цілі бюджетно-податкової політики та її інструменти. Бюджетна система, її структура. Державний бюджет та надлишки. Циклічні і структурні дефіцити державного бюджету. Інфляційні та не інфляційні способи фінансування бюджетного дефіциту. Державний борг. Управління державним боргом.

Взаємозв'язок грошово-кредитної політики з бюджетно-податковою та зовнішньо-економічною політикою держави.

Змістовий модуль 5. Сучасне світове господарство.

Тема 13. Світове господарство та його форми.

Сутність світового господарства та необхідність міжнародних економічних зв'язків. Етапи розвитку світового господарства.

Міжнародний поділ праці, його принципи і форми.

Міжнародна торгівля, її форми та структура. Теорія зрівняльних витрат Д.Рікардо. Зовнішня торгівля та розподіл доходів. Торгова політика держави та платіжний баланс. Дефіцит і криза платіжного балансу. Особливості міжнародної торгівлі на сучасному етапі.

Міжнародний рух капіталів та його особливості на сучасному етапі. Міжнародна міграція робочої сили. Еміграція з України та її наслідки. Вплив трудових міжнародних міграційних процесів на розвиток національної економіки.

Міжнародна економічна інтеграція. Основні етапи еволюції міжнародної економічної інтеграції та її перспективи.

Тема 14. Міжнародні валютно-кредитні відносини.

Сутність та структура міжнародних валютних відносин. Основні тенденції розвитку світових валютних відносин. Світова валютна система та основні етапи її розвитку.

Валютний ринок, котирування валют. Валютне регулювання. Валютний курс. Фактори впливу на валютний курс. Валютні обмеження, форми валютних обмежень. Конвертована валюта та форми конвертованості. Шляхи досягнення конвертованості валют.

Міжнародні кредитні відносини.

Тема 15. Економічні аспекти глобальних проблем.

Сутність та класифікація глобальних проблем. Сфери дії глобальних проблем.

Причини виникнення та загострення глобальних економічних проблем. Шляхи розв'язання глобальних проблем.

Глобалізація та її вплив на розвиток економіки.

7. План вивчення навчальної дисципліни

№ тижня	Назва теми	Форми організації навчання	Кількість годин
1	Тема 1. Економічна теорія: предмет, методи, функції.	лекції – 2 сам. роб. – 4	6
2	Тема 2. Сутність, структура і типи економічних систем.	практ. занят. – 2 сам. роб. – 4	6

3	Тема 3. Становлення та сутність ринкових відносин.	сам. роб. – 4	4
4	Тема 4. Ринковий механізм та його елементи.	лекції – 2 практ. занят. – 2 сам. роб. – 6	10
5	Тема 5. Підприємство в системі ринкових відносин.	сам. роб. – 4	4
6	Тема 6. Особливості підприємництва в агропромисловому комплексі	сам. роб. – 4	4
7	Тема 7. Доходи в ринковій економіці: формування та розподіл.	лекції – 2 практ. занят. – 2 сам. роб. – 4	8
8	Тема 8. Витрати виробництва і прибуток	практ. занят. – 2 сам. роб. – 4	6
9	Тема 9. Національна економіка. Основні макроекономічні показники.	практ. занят. – 2 сам. роб. – 4	6
10	Тема 10. Економічне зростання і макроекономічна нестабільність.	лекції – 2 практ. занят. – 2 сам. роб. – 4	8
11	Тема 11. Економічна роль держави у ринковій економіці.	сам. роб. – 6	6
12	Тема 12. Фінансово-кредитна система	лекції – 2 сам. роб. – 4	6
13	Тема 13. Світове господарство та його форми.	практ. занят. – 2 сам. роб. – 4	6
14	Тема 14. Міжнародні валютно-кредитні відносини.	сам. роб. – 4	4
15	Тема 15. Економічні аспекти глобальних проблем.	лекції – 2 сам. роб. – 2	4
	Разом	лекції – 14 практ. занят. – 14 сам. роб. – 62	90 год.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Завдання
		денна	заочна	
1	Тема 1. Економічна теорія: предмет, методи, функції.	4	4	Засвоєння матеріалу лекцій
2	Тема 2. Сутність, структура і типи економічних систем.	4	4	Засвоєння матеріалу лекцій та підготовка реферату
3	Тема 3. Становлення та сутність ринкових відносин.	4	6	Засвоєння матеріалу лекцій та підготовка реферату
4	Тема 4. Ринковий механізм та його елементи.	6	10	Засвоєння матеріалу лекцій та підготовка реферату
5	Тема 5. Підприємство в системі ринкових відносин.	4	4	Індивідуальні завдання та підготовка реферату
6	Тема 6. Особливості підприємництва в агропромисловому комплексі	4	4	Засвоєння матеріалу лекцій, тестування
7	Тема 7. Доходи в ринковій економіці: формування та розподіл.	4	6	Засвоєння матеріалу лекцій, тестування
8	Тема 8. Витрати виробництва і прибуток	4	6	Засвоєння матеріалу

				лекцій, тестування
9	Тема 9. Національна економіка. Основні макроекономічні показники.	4	4	Індивідуальні завдання та підготовка реферату
10	Тема 10. Економічне зростання і макроекономічна нестабільність.	4	8	Засвоєння матеріалу лекцій
11	Тема 11. Економічна роль держави у ринковій економіці.	6	6	Засвоєння матеріалу лекцій, тестування
12	Тема 12. Фінансово-кредитна система	4	6	Засвоєння матеріалу лекцій, тестування
13	Тема 13. Світове господарство та його форми.	4	6	Індивідуальні завдання та підготовка реферату
14	Тема 14. Міжнародні валютно-кредитні відносини.	4	6	Засвоєння матеріалу лекцій
15	Тема 15. Економічні аспекти глобальних проблем.	2	4	Засвоєння матеріалу лекцій
	Разом	62	84	

Консультативна допомога студенту надається у таких формах:

- особиста зустріч викладача і студента за графіком консультацій (не менш ніж 2 години на тиждень або за попередньою домовленістю);
- використання системи дистанційного навчання Moodle <https://moodle.zp.edu.ua>; листування за допомогою електронної пошти pvg942@gmail.com; olga.ihciarova@gmail.com. (у форматі 24/7 кожного дня);
- відеозустріч в системі Zoom Meeting, Viber та Telegram (за графіком консультацій викладача);
- спілкування по телефону (за графіком консультацій викладача).

9. Система та критерії оцінювання курсу

Курс складається з п'яти змістових модулів. Всього студент може отримати 100 балів: 40 балів під час поточного контролю та 60 балів за рубіжний контроль. Підсумкова оцінка за курс визначається як середнє арифметичне отримання балів за змістові модулі. Іспит проводиться за наявності незадовільної підсумкової оцінки (менше 60 балів) або за вибором студента (для підвищення підсумкової оцінки та містить три теоретичні питання).

Стратегія оцінювання

№	Стратегія оцінювання	Бали	Термін	Завдання та критерії оцінювання
1	Модульна контрольна робота	60	упродовж семестру	Поточне опитування за кожною темою, тестові завдання з поясненням, підготовка та виступ з рефератами.
2	Поточне опитування	20		
3	Тестові завдання	5		
4	Реферат	10		
5	Індивідуальні завдання	5		Дати визначення категоріям.

Рівень оцінки визначається за наступною національною шкалою оцінювання та ECTS

За шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	За національною шкалою	Визначення
A	90 – 100	відмінно	Відмінно – відмінне виконання з незначною кількістю помилок

B	85 – 89	добре	Дуже добре – вище середнього рівня, але з деякими поширеними помилками
C	75 – 84		Добре – в цілому правильне виконання, але зі значною кількістю помилок
D	70 – 74	задовільно	Задовільно – виконання в повному обсязі, але зі значною кількістю помилок
E	60 – 69		Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії
FX	35 – 59	незадовільно з можливістю повторного складання	Незадовільно – недостатньо, необхідно допрацювати
F	1 – 34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням курсу

Для студентів заочної форми навчання засоби оцінювання (захист контрольної роботи), підсумковий контроль у формі іспиту (відповідь на 3 теоретичні питання)

10. Політика курсу

Студент повинен виконувати роботи самостійно, не допускається залучення при виконанні завдань інших здобувачів освіти. У разі виявлення ознак плагіату – робота не зараховується.

Політика щодо академічної доброчесності.

Складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб. Надавати для оцінювання лише результати власної роботи.

Не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів.

Не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів

Політика щодо відвідування аудиторних занять (особиста присутність студента).

Студентам рекомендується відвідувати заняття, оскільки на них викладається теоретичний матеріал та розвиваються навички, необхідні для виконання семестрового індивідуального завдання. Система оцінювання орієнтована на отримання балів за активність студента, а також виконання завдань, які здатні сформувати загальні та фахові компетентності. Самостійну роботу студент може виконати у системі дистанційного навчання (<https://moodle.zp.edu.ua>) з подальшим захистом. За об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, стажування, мобільність, індивідуальний графік, інше) аудиторні види занять та завдань також можуть бути трансформовані в систему дистанційного навчання (сервіс Moodle).

Політика щодо дедлайнів.

Студент зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання), до яких має бути виконано певне завдання. За наявності поважних причин (відповідно до інформації, яку надано деканатом) студент має право на складання індивідуального графіку вивчення окремих тем дисципліни.

Політика щодо оскарження результатів контрольних заходів.

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто. Студенти мають право оскаржити результати контрольних заходів, але обов'язково аргументовано, пояснивши з яким критерієм не погоджуються.

Політика щодо дотримання прав та обов'язків студентів.

Права і обов'язки студентів відображено в Положенні про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка»

<https://zp.edu.ua/normativna-baza-navchalnogo-procesu>

Політика щодо конфіденційності та захисту персональних даних.

Обмін персональними даними між викладачем і студентом в межах вивчення дисципліни, їх використання відбувається на основі закону України «Про захист персональних даних» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>). Стаття 10, п.3.